

Нововведення в корпоративному праві: на що звернути увагу менеджменту?

У травні 2016 р. набрали чинності законодавчі зміни, направлені на посилення захисту прав міноритарних акціонерів в Україні та розблокування процедури перетворення акціонерних товариств (далі – **АТ**) з так званими «пасивними акціонерами» в товариства з обмеженою відповідальністю (далі – **ТОВ**) та товариства з додатковою відповідальністю (далі – **ТДВ**).

У цій статті автори спробували проаналізувати питання, на які перш за все необхідно звернути увагу менеджменту акціонерних компаній, для того щоб спланувати свою подальшу роботу в нових законодавчих реаліях.

Запровадження інституту похідного позову

Відтепер змінами до законодавства запроваджено інститут похідного позову, який полягає в тому, що учасник(и) господарського товариства може подати позов про відшкодування збитків в інтересах товариства до посадової особи товариства, а в певних випадках – і до іншого учасника(ів) такого товариства як солідарного боржника. Такі позови мають на меті відшкодування збитків, завданих господарському товариству його посадовою особою.

Нововведення дають широкі підстави для покладення відповідальності на посадових осіб господарських товариств. Зокрема, посадові особи будуть відповідальні за свої дії, пов'язані з перевищенням чи зловживанням своїми службовими повноваженнями, вчинені без необхідних корпоративних погоджень або на підставі погоджень, які були надані, ґрунтуючись на недостовірній інформації, наданій такою посадовою особою, та/ або за бездіяльність, якщо посадова особа повинна була вчинити певні дії відповідно до покладених на неї обов'язків.

Незважаючи на те, що формально позивачем у такому спорі буде саме господарське товариство, в інтересах якого пред'явлено позов, відповідний похідний позов може бути поданий в інтересах товариства учасником (учасниками), яким сукупно належить 10% і більше статутного капіталу. Такий учасник (учасники) має статус представника товариства. При цьому відмова такого позову, зменшення позовних вимог, укладення мирової угоди у відповідних спорах можливі лише за письмовою згодою всіх представників товариства-позивача. Відповідачами в такому судовому процесі зможуть бути фізичні особи, яким пред'явлено позовну вимогу. Такі справи будуть підсудні господарським судам і будуть розглядатися за місцезнаходженням товариства, в інтересах якого пред'явлено позов.

Вищезгадані законодавчі зміни можуть викликати збільшення вимог до своєї заробітної плати у посадових осіб таких товариств та стимулюватимуть впровадження і розвиток в українських господарських товариствах кращих світових політик та практик комплаєнсу, ризик-менеджменту й корпоративного управління. Крім того, згадані зміни стануть причиною розвитку нового продукту від страхових компаній. Страхування відповідальності

посадових осіб господарських товариств – це досить широко розповсюджена практика у країнах Заходу.

Солідарна відповідальність акціонера

Відповідно до змін до ч. 8 ст. 53 Закону України «Про акціонерні товариства», акціонери та член наглядової ради, який є їхнім представником, несуть солідарну відповідальність за відшкодування збитків, завданих акціонерному товариству таким членом наглядової ради.

Як зазначалося вище, широкі підстави для покладення відповідальності за збитки на посадових осіб та в деяких випадках навіть на акціонерів (як солідарних боржників) стимулюватимуть впровадження і розвиток в українських господарських товариствах кращих світових політик, практик комплаєнсу, ризик-менеджменту, корпоративного управління систем внутрішнього контролю. У випадку спірних та нестандартних питань чи операцій для зменшення ризиків особистої майнової відповідальності посадовим особам товариств доцільно отримувати відповідні висновки/консультації репутаційних юридичних, податкових або фінансових радників.

Перетворення АТ у ТОВ та ТДВ

Багато директорів акціонерних товариств давно хотіли б перетворити АТ у ТОВ чи ТДВ задля скорочення витрат на утримання товариства, спрощення корпоративних процедур (скликання ЗЗА, збільшення/зменшення статутного капіталу), зменшення інформації до оприлюднення тощо. Однак наявність «пасивних» акціонерів, а то і «мертвих душ», зводила всі сподівання менеджменту таких товариств нанівець, оскільки установчі документи товариства- правонаступника мали бути підписані всіма акціонерами.

Зміни до ст. 87 Закону України «Про акціонерні товариства» фактично розблокували процедуру перетворення АТ, що має «пасивних» акціонерів, у ТОВ або ТДВ (залежно від кількості акціонерів). Відтепер установчі документи новоствореної юридичної особи (ТОВ або ТДВ) можуть бути підписані особою чи особами визначених рішенням, ухваленим на ЗЗА.

Розширення прав міноритарних акціонерів на викуп акцій при зміні контролю

Зміни до ст. 65 Закону України «Про акціонерні товариства» надали додаткові права міноритарним акціонерам. До того ж з 1.05.2016 р. навіть у випадку опосередкованого придбання (наприклад, придбання акцій в іноземній холдинговій компанії) особою або особами, що діють спільно, контрольного пакету акцій товариства (більше ніж 50% простих акцій товариства), такі особи протягом 20-ти днів з дати придбання повинні будуть запропонувати всім акціонерам придбати у них прості акції товариства. Раніше таке право надавалось міноритарним акціонерам лише у випадку прямого придбання контрольного пакету акцій товариства.

Отже, проаналізовані вище та інші нововведення в корпоративному праві мають стати об'єктом пильної уваги топ-менеджменту господарських (зокрема, акціонерних) товариств.

Юрій Кацер, виконуючий обов'язки керівника відділу юридичного консультування

Ярослав Чекер, юрист